

הרה"ק מוה"ר יעקב יצחק זצ"ל הרבי מלובלין

א.

הרה"ק הרבי ר' זי שא זצ"ל אמר: ונהר יוצא מן העדן להשקות את הגן ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים. העדן, הוא רבנו ישראל בעש"ט ז"ל. נהר, הוא תלמידו הרבי ר' בער המגיד ממעוריטש ז"ל. גן, הוא אחי הרבי ר' אלימלך בע"ס נועם אלימלך, וזהו ונהר יוצא מן העדן להשקות את הגן. ומשם – מהנוע"א – יפרד והי' לארבעה ראשים. א) הרה"ק מלובלין. ב) הרה"ק מקאזניץ. ג) הרה"ק מוהר"מ מרומאנוב. ד) הרה"ק מאפטא זל"ה"ה.

שם בלובלין אצל הרה"ק מוה"ר יעקב יצחק זצ"ל, הי' הקיבוץ היותר גדול מקהל חסידים ואנשי מעשה, לשאוב מימי הדעת ממעינות חכמתו, שמה ישבו חבורתא קדישתא ועסקו בחסידות, באהבת רעים ודבוק חברים. בכח המושך שהי' לו להרה"ק ז"ל, משך אבירים בכחו אליו, ואין כל סלא על כח המושך שהי' לו

אם הוא ז"ל הי' מעיד על עצמו פ"א בערב יו"כ כי פשפש במעשיו של כל השנה שעברה ולא מצא, שאפי' פעם אחד לא בא לכלל הקפדה במשך כל השנה, ואיש קדוש כיו"ב שהוא כה נוח לבריות שלא יהי' לו קפידא כלל במשך כל השנה על שום אחד מישראל, לאיש כיו"ב נמשכין אליו הכל, כי עוז וחרוה במקומו, ותמיד היתה גהלתו בפניו, ואבלו בלבו, על גלות השכינה, ומכל עברים נחאספו אליו העדרים, ובעין פקחא שכרו על כל צעדיו ותהלוכותיו עד שגעשה רבן של ישראל וקראו אותי בשם „הרבי“ מלובלין.

הרה"צ מוה"ר ישעי' מפשעוורוז ז"ל סיפר, כי במשך של כ"ב שנים הי' פביט בעינים פקוחות על כל פסיעה ותנועה של הרה"ק מלובלין וראה כי במשך כל הזמן הזה קם בכל לילה בחצות ליל בדיוק בלי קדימה ובלי איחור כלל, אפי' בהבדל של רגעים אחדים.

גם ראו אצלו איך הי' צופה ברוח הקודש על ארבע מאות פרסה, והגה"צ הרבי ר' צבי אלימלך ז"ל מדינוב (בע"ס בני יששכר ועוד) אמר עליו, כי כמעט אפשר לומר שהי' „רואה“ ברוח הקודש, כ„שמואל הרואה“, וההבדל הוא בינו ובין הנביאים בזה שלא הי' יכול לומר „כה אמר ה'...“ וזכה לשם: ה„חזוה“ מפולין, וגם הה"צ הרבי ר' ברוך ממעויבז זצ"ל הודה לשמו, כי הוא ראוי להקרא בשם „החזוה“.

ועל עבודתו, עבודה שבלב זו תפלה, אמר הרה"ק הרר"מ ז"ל מפדעמישלן: „מי שרוצה לראות לדעת המובן של „יחוד יצחק חדרה גדולה עד מאוד“ הוא יסתכל היטב על עבודת הרה"ק מלובלין“.

וסיפר לי הרה"ג מו"ה מנחם מענדל דובין ז"ל מירושלים תוב"ב, שפ"א שאל אביו הגאון מו"ה שמואל אהרן ז"ל האבד"ק קאדטשין את רבו הגאון הקדוש בעל שו"ת דברי חיים מצאנז מה הי' יכול להיות בלובלין יותר ממה שהוא רואה אצלו תורה, עבודה וגמ"ח במדה מרובה ויתירה? והשיב לו, דע כי אלו ראית את „הרבי מלובלין“ בעת אומרו ברכה אחת, אז הבנת מה היא עבודה, וכי עבודתי כאין כאפס... כיכ היתה עבודת הרבי מלובלין באהבה ויראה, ופחד וחרדת אלקים. הרה"ק ז"ל התנגד לשיטת החסידות שהנהיג הנה"ק מוהרש"ו „הרב“ מלאדי ז"ל בחב"ד, והעיקר הי' אצלו עבודה שבלב, בלב בוער באהבת ה' בדשפי אש שלהבתיה, לעבוד את ה' בהתלהבות ובהתרגשות, ולא חסידות שבמות כמו זו של חב"ד וע' בספרו „זכרון זאת“ פ' פקודי ע"ד שטתו ואתן.

וגם על אודות ליחד יחודים ע"פ קבלת האר"י ז"ל יסופר עליו, כי פ"א בחג השבועות בקש להתפלל על הגשמים, כי הי' אז עצירת גשמים עד שהבהמות שבשרה מתו בצמא, התחיל לדבר מהמחבר „שיר היחוד“ רבנו שמואל הנביא ובנו רבנו יהורא החסיד זללה"ה, ומדי דברו בס הקדירו השמים בעבים והגשם ירד, אמר כי בעת שאי אפשר ליחד יחודים אי העצה לומר „שיר היחוד“, שהוא כולל כל היחודים, ואם אי אפשר לומר שיר היחוד טוב לדבר מבדלי שיר היחוד...“ (הרה"ג מוהר"א מרקוס בהחסידות ע' קל"ו א).

(א) ראה אודות זה בספרי „חסידים הראשונים“ תולדות יקרות רבינו שמואל הנביא ודיה"ת זללה"ה פרק ד'.

ב.

כאמור למעלה, ממת ענותנותו וסבלנותו, שלא הי' מקפיד הקפדה קלה במשך כל השנה, ועוד יתירה שגם עם מתנגדיו ורודפיו אשר דרפוהו והדריכוהו מנוחה, הי' מתנהג במדת ענוה וסבלנות, כאשר יסופר שהגאון ר' עזריאל הורוויץ ראש הברזל האברק לובלין ז"ל, אמר לו פ"א, מדוע הוא מתנהג ברבנות וממשיך עדה ולוקח מהם מעות בחנם, אמר לו הרה"ק, ומה אעשה אם הם באים אלי, א"ל, יאמר להם שלא יבואו אלי, כי איננו רבי ולא צדיק, א"ל הרה"ק, כן אעשה והלך לביתו והכריז בבית מדרשו כדברים האמורים, וכמובן שלא פעל מאומה והי' הכל כתמול שלשום. שוב פ"א פגע בו הרב הגאון האברק והוכיחו על שממשיך עדה הלאה, אמר לו הרה"ק עשיתי כדבריו אבל לא הועיל, א"ל הרב האברק, כי כן דרך החסידים כי ביותר שהרבי שלהם משפיל א"ע ביותר הם מאמינים בו ונמשכים אחריו, בכך עצתי שיעמוד ויכריז ברבים שהנהו צדיק יסוד עולם וקדוש עליון ואז יעזבוהו ויפרדו ממנו, א"ל הרה"ק אמת הוא כדברי מצלתו שאינני רבי, אבל גם שקרן אינני, ואיך ייעצני להכריז בפומבי שקד גדול כזה, הרב תמה והלך לו.

וכן יסופר, כי כאשר באו לפניו החסידים בקובלנא על הגאון בע"ס, ברוך טעם ז"ל האברק לייפניק (ואז הי' אברק ווישניצא בגאליציא) כי ירדוף באף את החסידים, השיב להם: „מה אעשה ותורתו אהובה וחביבה לי“, אך מתגרת יד הקדושים הרבי ר' מענדלי זצ"ל מרומאנוב והרבי ר' אברהם יהושע העשל זצ"ל בע"ס אהוב ישראל, שהי' אז רב אברק קאלבוסוב, נאלץ לעזוב הרבנות רק ווישניצא ולקבל את הרבנות דק לייפניק במדינת מעהרן.

ההי עובדא שהגאון ר' ארי' ליב הכהן בעה"מ קצות החושן ז"ל האברק סטרי, רדף את החסידים שבעירו בהתנגדותו להחסידים ורבותיהם, והחסידים ג"כ לא נהגו בו כבוד להדר פניו בשביל זה כמובן, ובחרות אפו במ שמתניהו לכל החסידים בקהלתו, ואנשי העיר סטרי נהגו במ כדין המבואר בש"ע יו"ד סי' של"ד. ויתוועדו החסידים והחליטו לנסוע לובלינה להיות שם עד אשר יעבור זמן נידוים, וכאשר באו לובלינה ובבואם לחצרות קדשו ובקשו ליכנס לפנים אל הרבי לקבל שלום, בא לנגדם הגבאי ואמר להם בשם הרבי שלא יכנסו אצלו עד אשר יעבור זמן נידוים, וכבלות הזמן נכנסו אצלו וספרו לו את אשר עושה להם הרב דק סטרי, אמר להם הרה"ק: כתיב מדוע לא יראתם לרבר בעבדי במשה פירשי בעבדי אע"פ שאינו משה, במשה אע"פ שאינו עברי, וקשה מה יש לירוא במשה אם אינו עבד ה', אולם הענין כך הוא כמו שאמרו חז"ל על ר' יוחנן בן זכאי שאמר על ר' הנינא בן דוסא אני כשר לפני מלך והוא כעבד לפני מלך, שישנם גאונים שעוסקים בנגלה בהלכות ודיני התורה, וישנם צדיקים שעוסקים בעבודת ה' כעבד נאמן הדבוק ברבו בכל עת ובכל שעה, והוא „במשה“ היינו בגדול הדור העוסק בנגלה, אע"פ שאינו „עבדי“ ברבקות כל כך, ואם כן, הרב שלכם שהוא שר התורה וגדול הדור מדוע לא יראתם מפניו.

ונפלא הוא הדבר אשר הרה"ק ז"ל העביר על מדותיו והי' סולח ומיחל לכל מאן דמצער לי, ונשא פנים לתורה לגאונים כתנגדים בשביל תורתם, אבל

לא כן נהג עם תלמידו הגאון הקדוש הרבי ר' יעקב יצחק מפשיסחא ז"ל, והי' נקרא בפי כל „היהודי הקדוש מפשיסחא“ מפני שהי' שמו כשם רבו, וכאשר נהרו אליו רבים וכן שלימים מכל אפסי פולין, ובאו לחסות ולהסתופף בצלו, ולשאוב מים מבאר תורתו, ונמצאו אז מקנאים אשר קנאו לכבוד רבם הרה"ק מלובלין, וביאו דבתם רעה עליו לפני רבו וברית כרוהה ללה"ר כו', והקפיד עליו מרו ורבו הקדוש מלובלין ז"ל ולא רצה לוותר לו מאומה, וראה אודות זה באריכות בס' נפלאות היהודי, ונפלאות הרבי, ובספרי אִם לבינה בתולדות הרמ"מ מרומנוב זצ"ל פ"ח!.

הרה"ק מכשיסחא זצ"ל הי' תלמיד הגאון ר' טעבלי מליסא ז"ל, ובבואו לובלינה אל הרה"ק „הרבי“, העיר בקרבו את כחות נפשו העצומים והלהיב את לבבו ליראה ואהבה, וליראה עלאה ממדת „פחד יצחק“. פ"א בא לפני רבו הקדוש מלובלין ז"ל והתאונן לפניו כי תפול עליו אימה ופחד אשר לא יוכל נשוא אותה, אמר לו, הנך עומד כעת בודאי בלימודך במס' ב"ב בשטת „בנות צלפחד“, וכן הי'.

הרה"ק בע"ס „הפארת שלכה“ מראדאמסק ז"ל סיפר, כי בהיותו עלם כבר תשע בשנת תק"ע, לקחו אביו עמו בנסעו אל ה„יוד הקדוש“ על ש"ק. בשעת סעודת שבת פנה „היהודי הקדוש“ אל אחד המסובין — שהי' מחסידו הרה"ק הרבי ר' ברוך ז"ל ממעזיבוו רק בדרך נסיעתו לדאנציג נשאר בפשיסחא על ש"ק — ואמר לו: „מורו ורבו ישמח היום על השיגו „השגה“ חדשה, כאשר תבא לביתו תאמר לו בשמי כי אותה ההשגה כבר ידועה לי“. ואח"כ פנה אל המסובין ואמר: „סוף דבר הכל נשמע את אלקים ירא כו', אחרי כל ההשגות והמדרגות צריכים להתחיל מחדש לעבוד את ה' ולהיות יהודי פשוט“ [כעין זה שאמר מהר"ש מקינין שאחרי אשר למד סודות הקבלה הי' מתפלל כתינוק והבין].

וע"כ הי' כנגד החסידים אשר נתפעלו כרבם הקדוש בזה שהוא „חווה“ ועושה נפלאות“, כי לא זה הוא העיקר אצל החסידים הבאים לבקש תורה ויראת שמים, כי אם להביט על עבודה הפנימית שבלב, ולא על הלבושים החיצוניים המפליאים, כהצפי' למרחוק ופעולות הנפלאות.

היהודי, התאמץ לחבר את התורה והעבודה יחדיו יהיו תואמים, וביקש לשתל את לימוד התלמוד בקרב החסידים, כי בהוא פחדא ישב תמיד, כי יגיע זמן שלא יהי' מנהיג הדור באמת, ולא רבי, ולא חוה, וע"כ ביקש להקדים הרפואה בהפצת לימוד „התלמוד“, שגם אם יבא זמן אשר לא ישאבו עוד כים חיים ממקור החסידות, יהי' להם התלמוד למקור מים חיים, והי' רגיל לומר: הנה הפייטן כתאונן ואומר „ואין לנו שיור רק התורה הזאת“ — אם כן, מה יש להתאונן, אם אך יש לנו שיור כזאת התורה, כבר בטוחים אנחנו כי עמדתנו חזק ואמיץ וקיים, ועלינו רק לשמור את ה„שיור“ היקר הזה, ובכדי שלא לבטל לגכרי את ה„חסידות“, ולשוב רק ללימוד התלמוד כשיטת הגר"א ז"ל כוויילנא, ביקש להרכיב את החסידות בתוך לימוד התלמוד, ואה אותה ההתלהבות וההפעלות והשכחה שהחסידות הביאה לתוך התפלה ועבודה שבלב, רצה הוא להכניסה אל תוך לימוד התלמוד, ועבודת הכחשבה והמוח; שאז גם אם ברבות הימים הפוג התוכן שבחסידות הפנימית, ישארו קיימים ונאמנים עם הת"מוד, ודנהיג ללימוד קודם התפ"ה גמרא ותוס' בעין, בתור הכנה לתפ"ה, ונמשך מזה שברוב הימים משכא להו שמעתתא

הרבי ר' יעקב יצחק מלובלין ז"ל רכה

עד אחר חצות היום ועבר זמן התפלה - הרה"ק המגיד מקאזניץ זצ"ל, אשר אהב את היהודי כבבת עינו, ערך אליו מכתב אודות זה לאמור: „האם מוכרחים בכל יום ויום להתפלל בחידוד כל כך עד חידורו של חרב פיפיות? אצלי יקרה לפעמים שאני מתפלל עד „ברוך שאמר“ כאיש פשוט, עד אשר יצליח בידי בעוהשית להגביה עוף. אבל לא חזר בו מדרכו אשר כבר כבשו לאורח סלילה בעד תלמידיו, ומפאת זה הסב על עצמו התנגדות עצומה מכל צד.

כאשר חש בנפשו כי קרוב קיצו אמר לתלמידיו כי יבקשו עליו רחמים כי יגיע לשנת החמשים, ובזה יגיע גם לשער הנרץ דקדושה, אז יחזיר את יהודי המערב (היינו אשכנזגרמניא) בתשובה לתורה וליהדות.

בשעת פטירתו אמר על הרה"ק ר' ליבוש אָזערובער ז"ל שהי' נחבא אל הכלים והצנע לכת: „הנני מוצא אותו בשעת התפלה תמיד באותן העולמות כמוני, אני והוא היינו מבעלי תוספות ושנינו נשרפנו על „קדוש השם“ ובאנו שנינו עוד הפעם אל זה העולם למלאות שנותינו אשר נחסר לנו אז, הוא יאריך ימים עד וקנה ושיבה, מפני שהוא נחבא אל הכלים ולא נתפרסם, מה שלא עלתה בידו מפני שנתפרסם והצבור הטיל עצמו עליו...“ ויצאה נשמתו הטהורה ושבה אל מקור מחצבתה קודש בחוהמ"ס י"ס תשרי תקצ"ב לפ"ק ז"ע ועכ"י.

בן ארבעים ושמונה הי' בשעת פטירתו, וכאשר שאל הרה"ק רבי מרדכי מטשערנבוים ז"ל את הרה"ק מלובלין „איך כניחין תלמיד כזה ליפטר מן העולם? השיב לו, „יש לי שני בדומה לו הוא הרבי ישעי' מפשעדיבורז שאור תורתו מבהיק מסוף העולם עד סופו“.

ג

יסופר על הרה"ק זצ"ל שבימי חורפו עמד בנסיון גדול, והכי הוי עובדא, פ"א בלכתו בדרך אל רבו הרה"ק הרבי ר' אלימלך זצ"ל בלילה מלילי טבת והקור גדול והשלג יורד מן השמים כמעט שכלו כחותיו, והנה פתאום ראה אור מבהיק נגד עיניו, והוא לא רחוק ממנו, התאמץ והלך שמה ואמנם כן והנה בית בשדה ומאד סבבנים, נכנס פנימה בחדר הראשון ואין איש והלך הלאה חדר לפנים מן החדר והנה אשה צעירה יושבת שם, נדתע לאחוריו לצאת החוצה. היא הלכה אליו ואמרה איך יסכן נפשו לצאת בלילה והקור כה גדול, ואם משום איסור יחוד, היא פקוח נפש רוחה הכל, והוא יצא החוצה והיא הולכת אחריו, ומפצירה בו לאמור מה הפחד הגדול שאתה מפחד, טהורה אני ופנוי אני, אמר לה כן הדבר, אבל מעודי גדר גדדתי בעדי שלא לעשות דבר רק מה שהוא רצון הבורא ית"ש ולעשות נחת רוח להשית, ובמעשה זה לוא יהי' כדברך שאין כאן איסור אבל איזה נחת רוח יהי' בזה להבוית"ש, האם בזה אמלא רצון קוני, לכן יגער ה' בך השטן... וינס החוצה, ויבא לפני הרבי ר' אלימלך וקם מפניו ואמר ברוך הבא יוסף הצדיק.

ואמנם כן הי' „כלל" זה בכל אורחות חייו, כמו שנראה מ"ש ב„ההנהגות" שנדפסו בראש ס' „דברי אמת" (אות י"ט), בזה"ל: „ועיקר לזכור שלא לעשות ולא לדבר שום דבר כ"א מה שהי' רצון הבוית"ש להיות נחת רוח לפניו ית"ש... — ובאות כ"ג — כ"ה יאמר: „ושלא לראות כי אם מה שהוא רצון לו ית"ש ולהיות לו נחמד...". ולזכור מה שאמרו רז"ל כל המביא א"ע לידי הרהור וכו' וטוב צריך להרהר מה שתהינה לרצון לפניו ית"ש ונחת רוח לו יתברך ומעין זה פירשנו על אם ירצה ליחנק היתלה באילן גדול...".

וקיים מאמרם ז"ל (אבות פ"ב): עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו, בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך. — ובדבר זה לבד הי' יכול לעלות ולהגיע אל המדרגות ולהיות מן העולים והזוכים לכל הדברים האמורים בכרייתא דר' פנחס בן יאיר הנ"ל, והוא ז"ל לא הסתפק בזה לבד, כאשר יראה הרואה בהנהגותיו עד כמה היתה דבקתו בהשי"ת, וכסירת נפשו על התורה ועל העבודה, וקדושתו וחסידותו עם כל המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם.

ואחרי כל אלה הי' אומר: „לא על חנם נקרא היצר הרע זקן וכסיל, בודאי הוא כסיל אם הוא יבא להכניע לפני אשת איש או הרהורי אשה". ומה עשה להכניע את היצה"ר ולבטל את ההרהורים האלה, הלא כה יאמר לפרש מה דאמרו ז"ל, אם תרצה להחנק היתלה באילן גדול, „פי' אם תראה שבאתאוות ניאוף ח"ו אפי' רק תאוה לאשתך, שמוזה אפשר תבוא לך תאוה לאשה אחרת, ואשת איש היא בחנק, יש תקנה שיחשוב איני רוצה כי אם מה שהוא רצון הבורא ב"ה כו' וזה נקרא אילן גדול כו'...". (דברי אמת לקוטים על פסוק קומי אורי, ובס' זאת זכרון לפ' שלח ד"ה ריעלו בנגב) א.

הרה"ק „החווה" זצ"ל לא הי' בוש מלספר שגם לצדיק כיו"ב עודנו צריך ללחום מלחמת היצר לטהר מחשבותיו ולבטל את הרהורין בישינ דקדסין אבתרי', כעין זה שמצינו אצל חז"ל הקדושים והטהורים אנשי האמת והצדק, שהיו מספרים עובדות כיו"ב עליהם (ראה קידושין דף פ"א, וסוכה נ"ב.), להורות הלכה לתלמידים איך להתאמץ ולבקש תחבולות לעשות מלחמה עם היצר, ולא יבושו לנלות עבודתם להכריע את יצר מחשבות לבם לפני רבם, אולי יוכל להיות להם לעזר ולהועיל.

הגאון הריעב"ץ ז"ל ב„מגלת ספר" שלו, יספר בעצמו על עצמו איך פ"א עמד בנסיון שהיתה אשה פנויה ממשפחתו משמשתו והביאה לו כל די מחסורו לחדרו כו'... ורבים מהקוראים השתוממו אז — בצאת הס' לאור עולם — על זה, איך לא בוש הריעב"ץ לספר דבר כיו"ב ברבים, ואני אמרתי להם, כי עתה בזה"ל

(א) כזה סובן פה דאמרו חז"ל סנהדרין ק"י וישמע משה ויפול על פניו, מה שמע, שחשדוהו באשת איש, כוונתם שחשדוהו שעדיין אינו מוכך כל כך שלא ישלום בו יצה"ר ושלא יעלה על פהשכתו הררור אשת איש כמו כל אדם, ע' ב"ב קס"ד ג' דכרים אין אדם ניצול ככל יום הרהור עבירה, ועיון חפלה, ואבק לה"ה, אבל באמת טעו ד"ר כסחם בני אדם כעין מ"ש חיס' עירובין י"ג ע"ב ד"ה נות לאדם אבל פשרע"ה הי' חסיר כדכקות בהשי"ת בלי הצסק והבן.

רבו ר' יעקב יצחק מלובלין ז"ל רכז

שנתקים בנו, ותהי האמת נעדרת" כל אחד רוצה להתראות בצורת חסיד וירא שמים מופשט מכל תאוות ומחשבות... אבל לפנים שהי' האמת נר לרגלם היו מודיעים צערם לרבים, למען ידעו כי גם צדיקים גמורים צריכים ללחום עם תיחציר כמאמרם ז"ל: "כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו". יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום... (שם סוכה נ"ב). וכל מעשיהם היו על פי חכמים -- חז"ל בעלי התלמוד והמדרשים, ובאורם ראו אוד לנתיבתם.

ד.

בערב חג הסוכות שנת תקע"ה נפטר הרה"ק המגיד מקאזניץ זצ"ל, ולא נודע מפטירתו ל"החווה" בכל ימי החג ובליל שמחת תורה אחר ההקפות נכנס הרה"ק החחה לחדרו להתבודד, ולעשות דבר מה בדבר הקץ, כפי המדובר ביניהם... ויהי בחצי הלילה והחסיד ר' אליעזר סטאשווער הלך לפני בית המדרש וראה שעל הארץ שוכב איש לבוש בבגדי לבן ובחרדה שאל מי שוכב שם? ושמע קול חמשיב: יעקב יצחק בן מאטעל, ובשמעו כי ה"רבי" הוא, צעק צעקה גדולה ונאספו רבים מהשכנים וישאו את הרבי אל ביתו לחדר משכבו. בהחדר אשר שם התבודד הי' החלון סגור, והכלים עמדו על מצמדם, רק רובע החלון שהי' עשוי לפתוח ולהכניס בו אויר הי' פתוח, זבשום אופן אי אפשר הי' לאיש בעל קומה כמיהו להוציא ראשו דרך שם, והבהילו להביא את הרופא דוקטור בערנהארד (שהי' בעל תשובה, כמו הד"ר גורדון אצל הרבי ר' בער ז"ל), כאשר בא שאל להרה"ק על מקום הכאב, הראהו בירך השמאלי, וכאשר שאלו איך נהי' הרב, ענהו, "כל הסטרא אחרא התלקטו עליי" ואח"כ אמר כי המגיד מקאזניץ בא לו לעזרה וסמכו בצד ימין, ואמו החישה לו סעד בצד שמאל -- אז נודע לו שהה"ק המגיד כבר הוא בעלמא דקשום.

לא עזב את מטתו בחולשתו כל החורף, בחודש ניסן בא לבקרו הרה"ק הרבי ר' נפתלי מראפשיטץ זצ"ל. ודרכו של ה"חווה" להגיד בר"ח ניסן כל מה שיעבור באותה שנה, ואז לא אמר לו רק ער חודש אב. בש"ק פ' פנחס צוה לקרוא לס"ת את תלמידו הרה"ק רבי מאיר בע"ס אור לשמים, שהי' לוי, וצוה לקרוא לפניו עד חמישי כדי לקרוא לפניו את הפסוקים, "יפקוד כו' איש על העדה אשר יצא לפניו..." ובוה סמכו ב"סמיכה" להיות הממלא מקומו אחריו. (החסידות להר"א מרקוס ז"ל ע' קס"ד). ובתשעה באב שנת תקע"ה שבה נפשו אל בית אביה כאשר חזה מראש -- אחר הנפילה אמר: "כהשמחת תורה כן הט' באב" ונשמתו בגנוי מרומים, זי"ע ועכ"י. בשנת תרע"ו במשך ימי המלחמה הנוראה כתבו סופרי העתונים: "יהודי לובלין מספרים, כי הרה"ק הרבי ר' יעקב יצחק הורוויץ כתב ביוואהי, כי לאחר מאה שנה מיום מותו תפסק ממשלת רוסיא במקום הזה, הוא נסתלק בתשעה באב תקע"ה ובשנה שעברה בתשעה באב כבשו האוסטריים את לובלין..."

הרב הגאון הק' מו"ה מאיר הלוי זצ"ל, האבד"ק סטאבניץ ואח"כ אבד"ק

אפטא בע"ס אור לשמים הנ"ל, ה' תלמיד הגאון בע"ס שרית, כתר כהונה נכד הש"ך ז"ל ועליו יסופר כי ה' תוארו כמלאך ה' צבאות ובעוברו בשוק כרעו לפניו האכרים שהיו בשוק כי נפל פחרו עליהם, ותלמיד הרה"ק, החוזה"ו וכו' בחר הרבי מלובלין להיות ממלא מקום, גם כי ה' מעיד על תלמידו הרה"ק מ"ה ישעי' מפשעדרבוש זצ"ל, כי הוא שני ברומה ל"היהודי" הקדוש זצ"ל (כאמור למעלה פ"ב) בכל זאת, להיות רבי ומנהיג הדור, בחר בהר"ם מסטאבניץ שהיו בו הכשרונות המיוחדים לתפקיד נעלה כזה.

כאשר התועד פ"א עם הרה"ק מוהרר"ן מראפשיץ ז"ל, אמר הרה"ק מוהרר"ן: "הנני רואה כי בקרב החסידים שורד כעת מין תוהו ובוהו, פידוד לבבות, והתפלגות למפלגות שונות, לכן לדעתי, איש לאהלו ישראל! כל אחד ישב בביתו וילמד ויעבוד את ה' כפי יכולתו ולא יסעו עוד לצדיקי הדור". — ענהו הרה"ק מוהר"ם הלוי על זה, "אני אומר דבר אל בני ישראל ויסעו! אין על כבודו לדאוג בעד השי"ת. אם אין אנו מוכשרין להנהיג את העדה יבואו אחרים טובים ממנו ויהיו המנהיגים".

אחד מיסודי הנהגתו ה', כאשר יאמר בספרו אור לשמים, ושפטו את העם בכל עת, התפקיד של מנהיג הדור הוא להבין את דרישת העת עם כל חליפותי' ברגעי ההוה, וגם מן העבר אל העתיד ולהקשיב רב קשב מה העת דורשת עתה ולא לחיות בחלומות של העת שכבר עברה.

השפעתו היתה על כל סביביו ואימתו היתה מוטלת על יושבי הכפרים והמחוזות לבל יעבטון אורחותיהם, פעם אחת בא לפניו חוכר אחוזה מרוסיא לשמע אותותיו ומופתיו עם הפתקא שבידו בקובלנא על אדון האחוזה שהוא רוצה כעת להחכירה לאחרים, וכבר סקר עליו להוציא כליו כשם, אמר לו הרה"ק, וכפני מה יש לך מגע ומשא עם אשת הסיכון שם" — כשומעו זאת חרדו חרדה גדולה והרח משם בבהלה. כה חרדו מפניו וראו כל עמי ארץ כי שם ה' נקרא עליו.

הרה"ק בע"ס, אור לשמים" הגין בעד שיטת החסידות כפי אשר קבלה גרבותיו נ"ע ז"ל, ואמר כי החסידות צריכה להשאר בטהרתה רק בעד הצנועים ובעלי רגש הלב ואנשי מדות ומוסר, ואשר מורא רבם עליהם כמוודא שמים, רק אלה הם המקודשים ומזומנים להחסידות, וע"כ התנגד לשיטת החסידות החדשה, שהנהיג אז הרה"ק ר' שמחה בונם מפשיסחא ז"ל על יסודי העיון השכלי, בעלי מוח" בלי רגש הלב, וכלי נימוס והידור פני זקנים, הרה"ק מוהרש"ב מפשיסחא זצ"ל ידע מהתנגדותו, ואמר שהוא יודע מה לעשות שיהי' הדור לכל חסידיו.

כאשר נפטר הרה"ק מ"ה אברהם יהושע העשל זצ"ל בע"ס אוהב ישראל, ביום ה' ניסן תקפ"ג במעזיבו ועדיין לא נודע ביום א' דפסח מזה, ובליל א' דפסח אחר הסדר אמר הרה"ק בע"ס אור לשמים: "לא אדע מה זאת הנה העברתי לפני את הסדר של מורי הרה"ק בע"ס אוהב ישראל וראיתיו יושב בזוהר מבהיק אשר לא יכולתי לראות פניו, ואצלו יושב בנו הרב ר' יצחק מאיר בעצבות ואבלות אשר לא אוכל להבין זאת" ב.

(ב) כ, החסידות' להר"א פרקים ז"ל העיר על החיון הזה, כי ראה אסנם רא"י אסימית אבל לא ירע להבדיל בין עליונים ודח-הונים, כהרה"ק בע"ס אוהב ישראל

דור דעה מאת יקותיאל אריה קאמעלהאר, ניו יורק תשי"ב

הרבי ר' מאיר הלוי בע"ס אור ליטמים ז"ל
רכט

אחר חג הססח נודע לו מסטירתו, אמר: „הרבי מלובלין הי' מורי ורבי
עלה"ק בע"ס אוהב ישראל הי' לי כהאומן להיונק" — הרה"ק הר"מ הלוי זצ"ל
במטד ביום כ"ה תמוז תקפ"ה לפ"ק, זי"ע ועכ"י.

